

SAUL PRONÁSLEDUJE DAVIDA

Převod materiálu

Bureš Jiří

Pořadí v lekci

8

VSTUPNÍ VERŠ

Ž 7,10 - 11

LITURGICKÉ ČTENÍ

1S 22,1-5

KATECHETICKÉ POZNÁMKY

1. klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

Přestože vyprávění kapitol 22-29 svdčí o stále hlubším Saulov úpadku, nestává se David jeho stále závažnějším protikladem. Jeho vyhnanství sice nese jisté kladné rysy (shromažďuje kolem sebe oběti genocidy, lidi bezmocné, vyhnané, zachraňuje obyvatele Cejly), na druhé straně jedná ovšem jako mafián, požadující "výpalné" (25,8nn), později vlastně jako odpadlík se přidává k Pelištejcům a je s nimi hotov táhnout do boje proti vlastnímu lidu. Neměli bychom si připomínat pouze Davidovu ušlechtilost, bohabojnost, velkodušnost, neměli bychom ho jakkoli idealizovat, ani starověký vypravěč to nedělal.

Přesto je potřeba vidět právě v tomto období protkaném i motivy a událostmi velice spornými i svým způsobem vrchol Davidova působení. Ať sám vede velice nezajištěnou existenci, stává se zdrojem naděje, pomoci a vysvobození. V tomto smyslu vede vpravdě "mesiášskou" existenci. Později dobytím Jeruzaléma, ustavením tělesné gardy, centralizací kultu (převezení schrány) dochází k politické i náboženské stabilizaci ve prospěch totálních nároků vládnoucího rodu.

Přikladná je Davidova úcta k pomazanému. Zatímco jeho spolubojovníci a příbuzní si dvojí Saulovu bezmocnost vykládají jako znamení od Boha (viz 24,5. 26,8), David tento subjektivní pohled kriticky poměruje závazným nábožensko-právním ustanovením: nelze vztáhnout ruku na Božího pomazaného (24,7; 26,9.11). Svévlná zbožnost vychytrale maskuje své zájmy do hávu pobožných řečí. Proti takovému pokušení a pokušitelům je potřeba postavit závaznost Božích příkázání (srn. Mt 4,10)

Saulovo dvojí přiznání viny (24,18nn. 26,21nn) nelze přeceňovat. I egyptský faraó vyznával vinu, když se během deseti ran dostal do úzkých. Saulova postava se stává stále víc odstrašujícím příkladem: už ani slova jeho vyznání (byť třeba "upřímně míněná") nelze brát vážně, protože jeho činy svdčí o opaku.

2. úskalí textu:

Přestože je vyprávění velice napínavé, ani první ani druhé tajné setkání Davida se Saulem vydaným napospas nelze vykládat jako hrdinský čin šikovného a statečného "zvěda" Davida. V obou případech je Saul Davidovi vydán, aniž se o to David sám zaslouží (26,12 - padla na něj *mrákota od Hospodina* – srvn. Gn 2,21 a Gn 15,12).

? V naší zemi jsou jeskyně vesměs turistickou atrakcí. Upozorníte proto děti, že jeskyně, ve které se David ukryl a kde se první scéna odehrává, nebyla ve skalnatém pohraničí nijak výjimečným.

? nebojte se povědět dětem, proč musel Saul do jeskyně (24,4). Nejde přitom pouze o to, že biblickému vypravěči "nic lidského není cizí". Tato záchodová scéna není v Bibli ojedinělá (srov. Sd 3,24). V obou však vystupují vládcové ? ti, které měl starověký ?lov?k sklon považovat za božstva ?i polobožstva.

3. metodické pokyny

Obrázek použijte až po vyprávění, kdy bude jasné, že se David musel k Saulovi přiblížit nepozorovaně, tj. nesměl o žádný „krápník“ zavadit. Jeho zpracování uveďte tak, že si nyní na Davida v jeskyni děti zahrají. Můžete to udělat i jako soutěž: kdo z dětí se k Saulovi dostane první, aniž by se ?arou dotkl nějakého „krápníku“ (Spěch je namístě, Saul přece ne?ral v?n?). Obrázek může být inspirací pro skutečnou hru: Po místnosti rozestavte husté židle a další předměty tak, aby nebylo snadné se přes ně dostat na druhou stranu. V jednom rohu pak stojí „Saul“ se zavázanýma očima a má na šatech několik samolepících lístečků. Z druhé strany se k němu má přiblížit „David“ a nepozorovaně mu jeden z lístečků sebrat. Saula může hrát jeden z vedoucích nebo se mohou v obou rolích střídát děti.

4. pomůcky:

Obrázek štvance, partyzána. Obrázek hor v En?gadí (např. v některém z kalendářů, vydávaných Biblickou společností). Reprodukce obrazu s námětem Davida, od?ezávajícího cíp pláště Saulovi.

5. motivace uvedení do příběhu:

Otázka pro mladší a střední školní věk:

Už jste na někoho žárlili tak, že jste se s ním pohádali nebo přestali přátelit?

Otázka pro starší školní věk:

Komu se říká "psanec"? Z jakých knížek psance znáte? ?ekali byste někoho podobného v Bibli?

6. osnovy vyprávění:

a) poznámky a osnova pro mladší školní věk:

- připomeňte žárlivost krále Saule a akt pomazání za krále. Pevyprávíte pouze jeden z delších příběhů - vynechejte příběh o jeskyni (24. kap.)

I. Motivace

- II. David se postará o své p?íbuzné (22,1-5)
- III. David prchá p?ed Saulem a shromaž?uje kolem sebe družinu vyd?d?ných
- IV. Saul pronásleduje Davida, neúsp?šn?
- IV. David sestupuje v noci s dv?ma muži do nep?átelského tábora
- V. Nabídka odstranit krále a Davidovo odmítnutí
- VI. David budí strážu a zahanbuje Saule

b) poznámky a osnova pro starší školní v?k:

- I. Motivace
- II. David se postará o sv?j d?m - o své p?íbuzné
- III. Prchající David shromaž?uje družinu vyd?d?nc?
- IV. Saul v jeskyni a Davidovo NE
- V. Saulovo nepou?itelné pronásledování
- VI. David sestupuje s dv?ma muži do Saulova tábora
- VI. Nabídka odstranit krále a Davidovo druhé odmítnutí
- VII. Zahanbení Saula
- VIII. Boží vyvolený nemusí jednat svévoln?

VYPRÁV?NÍ

I. DAVID SE POSTARÁ O SV?J D?M

Už jste n?kdy m?li chu? sebrat se a utéct? P?ed n?kým – nebo p?ed n??ím? Zdrhnout - to je vždycky to úpln? poslední ?ešení. Kdo ute?e, vyhraje, říká se. I David musí utéci do sousedního Moábu, ale má ur?it? úpln? opa?né pocity. Co bych vyhrál, všechno jsem prohrál. Te? musím do zem?, kde nic neznamenuji. Do zem?, kde nechápou víru v Hospodina. A ješt? jsem do toho zatáhl celou svoji rodinu. Ale p?ece je nenechám napospas Saulovu b?sn?ní!

Když všichni dorazí do Moábu, požádá David o královskou audienci. A prosí krále – ne za sebe, ale za ty, kdo mu dali život. „Mohl by ses, prosím t?, postarat o mé rodi?e? Nechci je tu nechat napo?ád (jako v domov ? d?chodc?). Je to jen prozatím. Až o mém osudu rozhodne B?h, a? tak ?i tak, vrátí se zpátky.“ „Pro? ne?“ Král souhlasí. A David odchází s uleh?ením: te? nemá co ztratit. M?že se vrátit zpátky do Judska.

II. SHROMAŽ?UJE KOLEM SEBE DRUŽINU VYD?D?NC?

Možná to znáte: ve třídě je jeden silný nebo agresivní kluk (nebo celá parta), a ten si zasedne na pár slabších. Pere se s nimi, dělá jim naschvály, šikanuje je. Všimli jste si, jak se ti slabší často dají dohromady? A třeba se najde někdo, kdo se přidá a kdo je chrání.

Když David utíká před Saulem, stane se něco podobného. Najednou potkává spoustu lidí, které někdo mocný ohrožuje, lidi vyhnané, ale i lidi stíhané zákonem. Jiného pronásleduje Saul, protože pomáhal Davidovi. Všichni mají něco společného: nemají domov a mají poťádný hořký život. Ale David jim řekne: „Kdo ukládá o život mně, ukládá o život vám. Nemějte strach. Zstaňte se mnou.“ A tak se stane ochráncem a vřdcem těch bezdomovců a outsiderů.

Je to asi dost divoká skupina. Skrývají se před Saulem na nepřístupných místech, kam nikdo nechodí. Táboří v poušti a v horách, ukrývají se po jeskyních. Obživu shánějí, jak to jde, a se zákonem to nemá moc společného. Žádní hrdinové. Psanci.

III. SAUL V JESKYNI A DAVIDOVO NE

Saulovi kdosi donesl, že se David skrývá v poušti Engedi. Nemeškal, sebral na tři tisíce mužů a pustil se za nimi. Zaskočený David se spěšně stáhl se svou tlupou do jedné ze skalních jeskyní.

Jenže právě před ní se zastavilo královské vojsko.

Muži leží ukrytí v hluboké tmě, nikdo ani nedutá. Světlo od vchodu září jako velké oko a oslepuje. Náhle jako by se v něm něco zablesklo. Nevěří svým očím: královský plášť? To je Saul – a je sám! Udělá několik kroků dovnitř, ohlédne se, vyhrne plášť, nedostojně poťapne v kolenou... Někdo z chlapů se směje do rukávu.

Ale jiní strčili do Davida. „To je tvá chvíle!“ šeptají. „To nemůže být náhoda, Davide. Sám Hospodin ti ho vydal do rukou.“ A další mu podává něž: „Tobě nejvíc dluží: udělej s ním, co se ti zachce. Za nás za všechny.“

A David jde; potichu se plíží k Saulovi. Na zádech cítí pohledy svých druhů, ještě kousek a všechno skrývání skončí. Hospodine, vyslyšels moje modlitby, proti nepříteli jsi obrátil jeho past. Myslel jsi, že mě máš v hrsti, Saule? Tenkrát v králově paláci, teď v Engedi? A přece ne!

Je v mých rukou, pomyslel si bez dechu David, když stanul za zády Saula (který teď vůbec nevypadá jako král). Zatočila se mu z toho hlava. Zvedl dýku. Jako kdysi na Goliáše, blesklo mu...

A ruka s nožem klesla. Chrať mě toho Hospodin!

Co se stalo? Několik chlapů se prudce zvedlo: David se vrací. A má v ruce jen kus pláště! Jak to? „Stávejte! Nedovolím, abyste se ho dotkli. Copak nevíte, že je to Hospodinův pomazaný?“ Jeho lidé na něho hledí nechápavě.

Co si asi budou ti chlapi večer u ohně povídat? (Ať dťti něco navrhnou.) Třeba: „Takový zbabělec!“ „Co vlastně ten David chce? Ví to vůbec?“ „Myslel jsem, že se konečně pomstím. A teď?“ Má cenu zůstat v Davidově tlupě? Chtěli byste mít takového „vřdce“? Proť to David udělal? Co si o tom všem myslíte? A co byste těm chlapům řekli?

Saul se mezitím zvedl, upravil si plášť a hrabe se ven z jeskyně. David běží za ním. „Králi! Králi, můj pane!“ Venku padl před Saulem na zem a klaní se mu. Saul je v šoku: David! Mě přímě pod nosem! Ale on: „Kdo ti namluvil, že ti usiluji o život, Saule? Není to pravda. Podívej!“ –ukazuje mu cíp blýskavého pláště. „Mohl jsem tě před chvílí zabít, říkali mi, abych to udělal. Ale mně přitom došlo: vždyť tohoto člověka Hospodin pomazal za mého krále! Neudělal jsem to, a nechci se mstít. Já jsem tam v jeskyni pochopil, že na to nemám

právo. Pomsta není má v?c, ale Boží.“

Saul nebyl schopen slova. „Co máš proti mn?“, vyk?ikl prosebn? David. „Stojím ti za to? Pro? honí král blechu? A? mezi námi rozhoduje B?h, a ne násilí a strach.“

A tu jako by se v Saulovi n?co zlomilo. V jeho o?ích se zaleskly slzy: „Vždycky jsi byl jako m?j syn, Davide“, zvolal. „Byl jsi ke mn? dobrý, a já se k tob? zachoval záke?n?. Odpus?!“

David se zvedl, ale Saul pokračoval: „To Hospodin m? p?ivedl do tvé jeskyn?. A tys mi mohl ud?lat, co jsi cht?l. Jak to, že nejsem mrtvý? Jak to, žes m? ušet?il? Tak jednají jenom králové... Ano, te? vidím, že po mn? máš kralovat ty, Davide. Kéž ti Hospodin odplatí za to, co jsi pro m? dnes ud?lal!“ - A oba se v míru rozešli svou cestou.

IV. SAULOVO NEPOU?ITELNÉ PRONÁSLEDOVÁNÍ

Ale strach z Davida a závist znovu zatemnily Saulovu mysl. Stále dokola p?emítal o tom, co se stalo: nezachoval se jako slaboch? Vždy? m?l Davida v rukou!

Nová p?ležitost k polapení Davida na sebe nedala dlouho ?ekat: lidé z jiného kraje ho Saulovi udali. Král vypravil vojsko potají, a aby Davida p?ekvapili, utábo?ili se mezi kopci.

V. DAVID SESTUPUJE S ABÍŠAJEM DO SAULOVA TÁBORA

Davidovi lidé záke?ný manév?r po celou dobu opatrn? sledovali. David nepochyboval, pro? tu Saul je. Porušil své slovo. Co mám d?lat? Hospodine, pro? necháš svého pomazaného, mého krále, aby páchal takové v?ci? Já chci jít po jiné cest? než Saul, po tvé cest?. Ale jak? To se mám po?ád skrývat? Nebo se nechat zabít?

V noci se David rozhodl, vstal, vybral si jednoho muže. P?išli k Saulovu táboru a vešli mezi stany. Ani nedutají. I když p?jdu roklí šeré smrti, nebudu se bát zlého, vždy? se mnou jsi ty. I když p?jdu roklí... Tábor je jako mrtvý. Všichni spí. B?h na n? seslal mrákotu! Oba muži bezpe?n? prošli k Saulovu stanu.

I on spí. David?v spole?ník šeptá: „To je znamení od Boha. Vydal ti Saula do rukou. Jednou ranou ho kopím p?irazím k zemi, ani necekne.“ Sta?í jediné slovo, uv?domuje si David. Ne, sta?í když nic ne?eknu. - „Zadrž! Nikdo nesmí vztáhnout ruku na Božího pomazaného! Ud?lal mi mnoho zlého, zradil m?, ale a? tu k?ivdu vyp?ádá Hospodin. Vezmi jeho kopí a džbánec od jeho hlavy, a poj?.“

P?ešli do prot?jšího svahu. David voláním probudil tábor. Z halasu se ozval Saul: „Davide, jsi to ty?“ – „Ano, m?j pane. Pro? m? pronásleduješ? Dnes jsem m?l znovu tv?j život ve svých rukou. Tady je džbánec a kopí, které byly u tvého lože.“ – „Vra? se, Davide! Nic ti neud?lám. Ud?lal jsem chybu.“ Ale David ví, že Saulovi se už nedá v??it. „Kopí si m?žete vzít tady. Od tebe nic nechci. Hospodin odplatí každému podle toho, jak je spravedlivý a v?rný.“ Saul cítí tu narážku, a p?esto mu na rozlou?enou požehná – jako otec svému synovi, jako král následníku tr?nu.

MODLITBA

Hospodine, d?kujeme ti za naše p?átele, d?kujeme ti za náš domov a rodi?e. Prosíme: nau? nás vid?t i ty další lidi okolo tak, jak je vidíš ty – o?ima odpušt?ní a d?v?ry. Dej, a? m?žeme zakusit, že nám pomáháš, když nechceme na zlo odpovídat stejn?. Amen

podněty pro rozhovor:

• znáte někoho, kdo byl také pronásledován jako David?

• čím se David odlišuje od Jánošíka, Old Shatterhanda, zvěď, vřdců revolucionářů, moderních teroristů, kteří říkají, že bojují za nový svět?

• nebyl David naivní, když Saula dvakrát ušetřil?

• vyřešil by pomstou David svoje problémy?

• znáte někoho, kdo se sice vždy omluví, nebo i přizná chybu ? ale stejně od něj nečekáte nic dobrého?

• je správné, "odepíšeme-li" druhého člověka a všude o něm říkáme, že se nezmění?

• má cenu dodržovat pravidla a zákony, i když se obracejí proti nám?

• má cenu dodržovat pravidla a zákony, i když brání němu, co se nám zdá zcela zřejmě dobré a užitečné?

• víte, co to je poslanecká imunita? Dá se říci, že David respektuje Saulovu imunitu?

Odkaz na pracovní list

[08 Saul pronásleduje Davida - st](#)

[08 Saul pronásleduje Davida](#)

Odkaz na píseň

[Bůh je záštita má \(SV23\)](#)

[Ozvi se, Pane můj! Já toužím znát tvou vůli](#)

[Pán Bůh je síla má, všechna obrana má](#)

[Mír na zemi daruj nám](#)

Cílová skupina

[Starší školní](#)

[Mladší školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu Starý zákon 2](#)

Biblický odkaz (kat)

[1 Samuelova 22,1–5](#)

[1 Samuelova 24,1–23](#)

[1 Samuelova 26,1–25](#)